Doina PAPP

„L'espace d'un instant" – la cinci ani de la apariție

L'espace d'un instant (găsiți dumneavoastră traducerea potrivită!) este o editură originală, afiliată unei structuri instituționale numită **Maison d'Europe et d'Orient,** din care face parte și România. Finanțată de Ministerul Culturii din Franța, FASILD (Fondul de acțiune și susținere a integrării și luptei contra discriminării), această casă a Europei și Orientului, a fost creată pentru promovarea culturii orientale în Franța, și deci în lume, îndeosebi a dramaturgiei și teatrului. Am aflat despre prodigioasa ei activitate cu ocazia unei călătoii în Albania, la un festival, unde directorul acestei instituții, teatrologul Dominique Dolmieu, mi-a oferit un volum cu titlul ***Balcanisation générale.*** Fabuloasă această lucrare, conținând transcrierea discuțiilor de la o reuniune a respectivului for cultural, în care sunt reiterate toate problemele din Balcani și concepțiile adesea eronate despre acest spațiu, cu care dialoghează reprezentanți ai diferitelor popoare din respectivul areal geografic. Ulterior, am luat cunoștiință de activitatea oamenilor lui Dolmieu, colaboratori organizați în comitete lingvistice și de lectură, datorită cărora au văzut lumina tiparului în limba franceză cca 50 de titluri de piese, multe dintre ele beneficiind și de spectacole-lectură la **Théâtre Syldave**, unitate aferentă sus-numitei edituri. O parte dintre aceste titluri au fost achiziționate, la sugestia mea, de UNITER, fiind o bogată sursă de documentare pentru cei interesați. Printre numele puse în circulație de editură se află personalități cunoscute ca Hristo Boicev, Matei Vișniec, Dumitru Crudu, Nicoleta Esinencu, Biljana Srbljanovici, Saviana Stănescu,Mira Marcovici, dar și piese ale altor autori, la fel de interesanți, din Albania, Kosovo, Croația, Cecenia, care au dobândit prin traducere alte șanse de răspândire.

Asociația și Editura pariziană intervin și în apărarea principiilor drepturilor omului, militând în favoarea culturilor care încă se mai luptă cu tendințele dictatoriale din țările lor, prin publicarea unor texte angajate într-o problematică actuală. (Vezi recenta campanie pentru libertatea cuvântului din Belarus sau Cecenia).

De curând, Editura L'espace d'un instant a împlinit cinci ani de existență, ocazie cu care membrii marcanți ai reuniunii s-au întâlnit la Paris pentru a discuta rezultatele unei munci extrem de utile.Cu concursul Centrului Național de carte, a Festivalului Passage à Nancy, Maison „Antoine Vitez" și Théâtre Studio d'Alfortville, editura produce constant carte de teatru dintr-o zonă vitregită și adesea prost înțeleasă de o Europă încă divizată pe niveluri de apartenență. Cum s-ar spune, unii sunt mai europeni decât alții, și toți uităm că din Balcani au izbucnit mari conflagrații. (O impresionantă imagine asupra statutului de „noneuropean" redă Stefan Capaliku în piesa sa intitulată *I am from Albania*).

Făcându-și bilanțul, originala editură rememorează o etapă recentă a cercetărilor din zona Caucazului , direcție spre care s-au extins preocupările sale, urmate de tipărirea volumului *Génération jeans* de Nikolai Khalezine, *Nous* sau *Bellyood* de Pavel Priajko, Pavel Rassolko,Constantin Stechik. În primăvara lui 2001, la inițiativa lui Dominique Dolmieu și Céline Barcq, vreo cincizeci de artiști veniți din vreo douăzeci de sate din Caucaz, din Balcani și Europa Orientală, s-au întâlnit la Tbilissi, în Georgia

pentru a face un spectacol împreună. Conceptul a fost sugerat de Mustapha Aouare. Fiecare companie comanda un text original de cca 7 minute pentru o mică scenă. Plecând din Paris, pentru un periplu de 17.000 km, *Les petits-Petits* a traversat cu spectacolele sale Georgia, Armenia,Turcia, Grecia, Muntenegru, Serbia, Croația, Slovenia, Italia, Belgia, Franța, la bordul unui autobuz roșu. Patrik Marega Castellan povestește această aventură cu toate conotațiile și culisele ei în cartea *Courts-Circuits* – o călătorie într-un „Far East" mai apropiat decât ne închipuim. Autorul este, în prezent, comisar pentru drepturile omului la Națiunile Unite.

Asemenea povești provoacă Maison d'Europe et d'Orient și editura sa care are în pregătire, în colaborare cu Sindicatul Național al artelor vizuale, și un volum cu titlul *Arts vivants en France: Trop de Companies?*, consacrat punerii în discuție a acestui fenomen dinamic care reflectă în fond mutații socio-economice și culturale.(Pentru comparație, a oferit și subsemnata un material privind trupele teatrale independente din România, cu experiența lor recentă).

Cu ocazia aniversării a cinci ani de la înființarea editurii, analiza a arătat că cele mai vândute titluri din ultimul an au fost: *Les loups* de Moussa Akmadov, *Le septième kafana* de Dumitru Crudu, Nicoleta Esinencu și Mihai Fusu, *Hotel Europa* de Goran Stefanovski.

Raportul final al activității situează la capitolul referințe critice pe primul loc România cu 207 prezențe. Din comitetul lingvistic român fac parte Sebastian Vlad Popa, Claudiu Groza, Mihai Fusu și subsemnata. Contribuții importante la traduceri are compatrioata noastră Mirella Patureau.

Pentru finele acestui an, preconizăm „une saison roumaine" la Théàtre Syldave al Casei Europa–Orient cu lecturi din piese traduse și în curs de traducere.

Nu numai rezultatele practice ale acestei structuri sunt impresionante și demne de urmat, ci și modul în care e organizată și funcționează. Și e doar un ONG. De utilitate publică, ce-i drept. Dar cu o relevanță internațională demnă de invidiat.

Constantin PARASCHIVESCU

Condiția păpușarului

Prezent cândva la un festival de păpuși și marionete, am avut curiozitatea să asist, la unul din spectacole, de la cel mai înalt punct al sălii. Se juca, nu știu de ce, în sala mare a teatrului dramatic, nu la sediul mai redus al gazdelor (probabil din motive de sporită afluență a publicului) și m-am urcat la galerie, sus de tot, ca în vremea studenției. Priveam de acolo în picaj, cum s-ar zice, având perspectiva dublă a spațiului scenic, cel de joc, din fața panoului-decor și cel din spate, pe unde se perindau în costume negre animatorii. Aplecați, târâș, furișându-se în culise, revenind ghemuit și așteptând momentul să manevreze o siluetă enormă care se profila peste panou. Una din figuri înățișa un balaur și trebuia mișcată de doi mânuitori, care nu se ridicau niciodată în picioare, să nu fie văzuți. Ce chin!, mi-am zis, pe bietul animator, ca să ne dea nouă senzația seducătoare a ficțiunii, mirajul artei. Și găsesc o confirmare în paginile unui volum editat la Iași („Princeps Edit") de doamna Anca Doina Ciobotaru, actriță, regizoare și dascăl, ***Teatrul de animație – între magie și artă***. Care spune: „Neștiut, stă în spatele paravanului, în umbra